

Stadiul arbitrajului comercial în România

Av. Mihai Ionescu-Balea

Sarbu Partners a primit Premiul pentru Excelență în Arbitraj Comercial Internațional în cadrul Galei Club Antreprenor, Ediția a XIX-a, care a avut loc în București pe 19 martie 2025. Acest premiu reflect dedicarea echipei de avocați specializați în arbitraj a Sarbu Partners pentru oferirea celor mai înalte standarde de reprezentare și asistență juridică în arbitrajul comercial internațional.

În cele ce urmează, vom face o analiză privind stadiul arbitrajului comercial în România în 2025 și în viitor.

1. De ce arbitrajul comercial?

Arbitrajul comercial reprezintă o modalitate alternativă de soluționare a disputelor. Arbitrajul comercial este o jurisdicție strict convențională, în sensul în care părțile care vor să supună litigiile dintre ele jurisdicției arbitrale trebuie să includă o clauză arbitrală (numită și clauză compromisorie) în contractele lor comerciale.

Astfel, litigiile pot fi supuse unui tribunal arbitral (de regulă format din 3 arbitri – câte unul nominalizat de fiecare parte și un supraarbitru), constituit sub egida unor instituții de arbitraj comercial. În România, sunt mai multe instituții care organizează activitatea de arbitraj comercial domestic și internațional, pe listele cărora se află arbitri recunoscuți în domeniul juridic. Instituțiile care organizează arbitraj comercial oferă sedii în care pot avea loc ședințele arbitrale, un corp de asistenți arbitrali care gestionează dosarele și alte facilități necesare pentru organizarea arbitrajului comercial.

Arbitrajul comercial reprezintă principala modalitate de soluționare a disputelor comerciale în majoritatea statelor europene. România începe să se ralieze acestui trend, tot mai mulți operatori economici preferând să supună litigiile lor spre soluționarea tribunalelor arbitrale.

Această creștere a numărului de litigii arbitrale din România se datorează în bună parte popularizării arbitrajului în canalele de informare ale antreprenorilor, dar și faptului că în ultimii 5-10 ani companiile au avut ocazia de a fi implicate în arbitraje comerciale, luând astfel contact cu beneficiile arbitrajului în comparație cu judecata în fața instanțelor de drept comun.

Totodată, regulile de procedură arbitrală promovate de instituțiile arbitrale din România sunt în acord cu cele mai noi tendințe internaționale în materia arbitrajului și oferă flexibilitate și celeritate în soluționarea disputelor.

Experiența din Europa și din lume arată că nicio piață liberă nu se poate deschide către investiții străine fără a avea un centru de arbitraj puternic (e.g., ICC Paris în Franța, VIAC în Austria, LCIA în Marea Britanie, SIAC în Singapore). Majoritatea companiilor care investesc în state străine caută să-și deschidă fabrici, uzine, sucursale în zone care le oferă posibilitatea de a-și rezolve litigiile în fața unui tribunal independent, imparțial și rapid. Arbitrajul comercial apare, astfel, ca o precondiție pentru atragerea unor investitori străini puternici pe o piață emergentă precum este cea din România.

Vom analiza mai jos câteva dintre elementele caracteristice arbitrajului comercial.

Hotărârea arbitrală este direct executorie

Principalul beneficiu pe care îl oferă arbitrajul comercial este obținerea rapidă de către partea interesată a unei hotărâri direct executorii.

Spre deosebire de instanțele statale, unde, de regulă, pentru a se obține o hotărâre executorie este nevoie a se parcurge judecata atât în primă instanță cât și în apel, arbitrajul comercial oferă un beneficiu major pentru companiile care vor să-și soluționeze disputele rapid: hotărârea arbitrală este direct executorie din momentul în care este pronunțată.

Astfel, partea care câștigă în arbitraj comercial poate beneficia imediat de executarea pretențiilor acordate prin hotărârea arbitrală, după parcurgerea unui singur grad de jurisdicție – judecata din arbitraj.

Hotărârea arbitrală este definitivă și nu poate fi modificată prin căi de atac. Singura cale de atac cu privire la hotărârile arbitrale conform legislației române este acțiunea în anulare. Acțiunea în anulare a hotărârilor arbitrale este o cale de atac foarte limitată, ce se referă strict la legalitatea hotărârii arbitrale și care nu poate viza aspectele de fond.

Motivele de acțiune în anulare sunt expres și limitativ prevăzute de lege și pot viza doar cauze de nelegalitate precum: hotărârea arbitrală a fost dată cu încălcarea unor dispoziții imperative ale legii; o parte nu a fost citată la termenul la care au avut loc dezbaterile; litigiul nu era arbitrabil etc.

Din experiența noastră de avocați specializați în arbitraj comercial în România, instanțele române admit foarte rar acțiuni în anulare împotriva hotărârilor arbitrale, ceea ce denotă faptul că tribunalele arbitrale din România pronunță hotărâri arbitrale cu respectarea prevederilor legale.

Obținerea unei hotărâri arbitrale care este direct executorie este benefică și din perspectiva timpului și a costurilor.

Timpul în care se poate obține o hotărâre arbitrală direct executorie este mai scurt decât timpul în care s-ar obține o hotărâre judecătorească executorie. În primul rând, judecata în arbitraj presupune un singur grad de jurisdicție, iar nu două (primă instanță și apel) pentru a se obține o hotărâre executorie, ceea ce reduce semnificativ durata de timp în care companiile care recurg la arbitraj comercial își pot valorifica pretențiile. În al doilea rând, judecata în arbitraj este caracterizată de celeritate și eficiență, acestea fiind principii pe care toate regulile de procedură arbitrale ale instituțiilor arbitrale din România le implementează cu strictețe.

Costurile sunt și ele un factor important în alegerea arbitrajului ca modalitate de soluționare a disputelor. Din această perspectivă, costurile cu taxele arbitrale sunt similare cu costurile cu taxele judiciare de timbru, dacă luăm în calcul judecata în primă instanță și apel în fața instanțelor de drept comun. Mai mult, arbitrajul este de preferat atunci când sunt în joc sume mari, deoarece taxele arbitrale scad cu cât este mai mare obiectul litigiului.

Totodată, recuperarea costurilor arbitrale de către partea care câștigă arbitrajul este mult mai facilă în arbitraj comercial. Spre deosebire de instanțele de drept comun, tribunalele arbitrale nu obișnuiesc să cenzureze costurile arbitrale pe care le atribuie în sarcina părții care pierde arbitrajul, ceea ce înseamnă că partea câștigătoare își poate recupera integral la finalul arbitrajului costurile cu avocații, expertii, taxele etc. De asemenea, în arbitraj, părțile pot încheia convenții cu privire la modalitatea de alocare a costurilor la finalul arbitrajului – spre exemplu, pot conveni ca fiecare parte să își suporte integral propriile costuri.

România are o legislație favorabilă privind recunoașterea și executarea hotărârilor arbitrale străine

România este parte a Convenției de la New York din 1958 pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine. Acest lucru înseamnă că hotărârile arbitrale străine pronunțate în majoritatea statelor lumii pot fi puse în executare în condiții favorabile în România.

La Sarbu Partners, oferim asistență și reprezentare pentru recunoașterea și executarea hotărârilor arbitrale străine în România. În experiența noastră, am asistat companii românești și străine să recunoască și să pună în executare în România hotărâri arbitrale pronunțate în străinătate. Procedura de recunoaștere și punere în executare se realizează în fața instanțelor române în regim de urgență și vizează îndeplinirea unor condiții formale și de fond clare și obiective. Un aspect important este că, odată recunoscută în România, hotărârea arbitrală reprezintă titlu executoriu și poate fi prezentată unui executor judecătoresc român pentru a fi executată, fără alte formalități.

Confidențialitate, Specializare, Flexibilitate

Confidențialitatea reprezintă un element important pentru utilizatorii de arbitraj comercial, care preferă ședințele nepublice din arbitraj pentru a-și proteja interesele economice. Confidențialitatea arbitrajului comercial se referă la însăși existența litigiului, dar și la actele și susținerile din dosar, identitatea părților, hotărârea arbitrală. Confidențialitatea arbitrajului comercial este apreciată de operatorii economici care activează în piețe de nișă, unde sunt mai puțini competitori.

Specializarea se manifestă în arbitraj pe trei paliere:

- **Specializarea arbitrilor:** în arbitrajul comercial internațional există deja arbitri profesioniști cu o reputație construită pe decenii de experiență în arbitraje din domenii foarte specializate. Această caracteristică este prezentă într-o anumită măsură și în arbitrajul comercial din România, unde părțile au posibilitatea de a nominaliza arbitri în funcție de experiența lor profesională și de reputația construită în timp.
- **Specializarea experților:** litigiile complexe comerciale (care se pretează cel mai bine arbitrajului comercial) implică adesea necesitatea unor expertize tehnice, expertize de quantum sau analize de impact al întârzierilor de o complexitate deosebită. Arbitrajul comercial oferă părților avantajul de a angaja proprii experți-parte, care să le consilieze tehnic și să pregătească expertize tehnice la cel mai înalt standard, având avantajul timpului și o remunerație care să îi stimuleze, agreată cu partea care îi angajează.

- Specializarea avocaților: deoarece arbitrajele comerciale apar de multe ori în domenii de nișă (e.g., infrastructură, centrale termice, telecomunicații, instalații) avocații s-au adaptat și ei pentru a putea face față componentelor tehnice inerente disputelor juridice. Avocații specializați în arbitraje comerciale oferă clientului o perspectivă holistică, fiind capabili să îmbine strategia juridică cu caracteristicile tehnice ale disputei și să le prezinte tribunalului arbitral astfel încât cazul clientului să fie prezentat corect și complet.

Flexibilitatea în arbitrajul comercial se manifestă în principal din punct de vedere procedural. Părțile au posibilitatea de a alege regulile de procedură care să guverneze litigiul arbitral, pot conveni să adauge sau să renunțe la etape procedurale, pot propune sau administra probe în condiții mai flexibile decât în cazul procedurii civile din fața instanțelor. De asemenea, majoritatea instituțiilor arbitrale oferă posibilitatea audierilor prin videoconferință, ceea ce ușurează de multe ori activitatea tuturor actorilor implicați, reduce costurile și economisește timp.

2. Principalele domenii în care apar arbitraje comerciale

Arbitraje în construcții

Arbitrajele în construcții reprezintă una dintre principalele specializări ale societății noastre, Sarbu Partners. Companiile care activează pe piața de construcții din România recurg din ce în ce mai mult la arbitraj, datorită soluțiilor bazate pe analize tehnice, rapidității cu care se desfășoară litigiul arbitral și confidențialității procedurii. Expertizele tehnice în construcții sunt utilizate constant în arbitrajele de construcții, pentru a clarifica aspectele pur tehnice. Sunt frecvente arbitrajele comerciale izvorâte din contracte standard de construcții, cum ar fi Contractele FIDIC. În materia construcțiilor, arbitrajul comercial este deja o soluție consacrată pentru rezolvarea litigiilor și anticipăm că în următorii ani va crește în popularitate.

Arbitraje în contracte publice

Numărul arbitrajelor în contracte de achiziții publice a crescut semnificativ în ultimii ani ca urmare a introducerii obligativității clauzei compromisorii în contractele de lucrări publice bazate pe modelul HG nr. 1/2018 (Contractul Național de Lucrări). Unele autorități contractante au fost receptive la arbitrajul comercial ca o soluție mai eficientă de soluționare a disputelor, însă există în continuare și autorități contractante mai sceptice cu privire la utilitatea arbitrajului comercial. Așa se explică și de ce în

2022 a fost introdusă în modelul de Contract Național de Lucrări posibilitatea autorităților contractante de a include în documentația de atribuire o clauză de soluționare a litigiilor de către instanțe, iar nu prin arbitraj. Cu toate acestea, este cert că arbitrajul comercial în contractele publice a câștigat popularitate în ultimii 5-7 ani și vor exista în continuare arbitraje comerciale în legătură cu contracte publice.

Arbitraje între membrii asocierilor în participațiune

În strânsă legătură cu contractele de achiziții publice sunt și arbitrajele între membrii asocierilor în participațiune. Asocierea în participațiune este frecvent utilizată de operatorii economici care participă împreună la proceduri de achiziții publice, iar în funcție de desfășurarea contractelor care le sunt atribuite sau de relația dintre membrii asocierii, apar adesea litigii care sunt soluționate prin intermediul arbitrajului. În acest caz, confidențialitatea este foarte importantă pentru membrii asocierii, deoarece nu este în interesul lor ca autoritățile contractante sau concurenții din piață să aibă acces la informațiile din dosar, care pot privi secrete comerciale, prețuri practicate între membrii asocierii sau alte informații economice confidențiale.

Arbitraje în contracte cu părți străine (investitori străini)

Companiile străine care investesc în România prin construirea de fabrici, uzine, centrale sau deschiderea de subsidiare au interesul ca litigiile ce ar putea apărea din contracte executate în România să fie judecate de tribunale arbitrale independente de instanțele statale. Această necesitate este cu atât mai importantă în contracte încheiate cu statul român. De aceea, pentru investitorii străini din România arbitrajul comercial reprezintă o soluție clară pentru rezolvarea litigiilor cu companii române sau cu statul român.

3. În ce zone pot apărea litigii arbitrale în viitor?

Arbitraje privind societăți în insolvență

Numărul mare al societăților care au intrat și vor intra în insolvență în România deschide calea către tot mai multe arbitraje în care societățile insolvente să aibă calitatea de reclamant. Desigur, nu se poate vorbi despre arbitraje cu privire la insolvență în sine sau cu privire la masa credală, acestea fiind date prin Legea nr. 85/2014 în competența exclusivă a judecătorului sindic. Cu toate acestea, putem anticipa că societăți aflate în insolvență ar fi interesate să recurgă la arbitraj în litigii privind nulitatea unor contracte, obligații de a face sau alte chestiuni care nu afectează

procedura concurențială a insolvenței. Astfel, societățile aflate în insolvență ar putea include clauze compromisorii în contractele curente pe care le încheie cu comercianți sau antreprenori.

Arbitraje GAFTA

Contractele GAFTA sunt o serie de contracte standardizate cu privire la vânzarea grânelor și cerealelor și sunt deja utilizate la scară largă de profesioniștii români din industria de agricultură. Arbitrajele GAFTA sunt o tipologie specială de arbitraje organizate sub egida Grain and Feed Trade Association (GAFTA) și sunt utilizate de profesioniști din industria de agricultură. Anticipăm că arbitrajele GAFTA vor crește ca număr în următorii ani, având în vedere obiectivele guvernului de modernizare și tehnologizare a sectorului agricol. De asemenea, ne așteptăm la o creștere a prezenței pe piața din România a exportatorilor de cereale din Ucraina, odată cu finalizarea războiului din Ucraina. Acest lucru poate da naștere în viitor la arbitraje comerciale GAFTA între companii ucrainene și companii românești.

Arbitraje în care sunt implicate părți ucrainene

Viitoarea „reconstrucție a Ucrainei” care se preconizează după încetarea războiului ar putea avea impact și asupra arbitrajului comercial din România. Sunt deja antreprenori importanți de pe piața din România care se pregătesc să investească în anii ce vor urma în contracte de infrastructură, construcții civile sau restaurare în Ucraina. Această deschidere a pieței din Ucraina pentru companiile românești preconizăm că va aduce cu sine și o serie de litigii arbitrale în care vor fi implicate părți ucrainene, în special în materia arbitrajelor comerciale de construcții, infrastructură, telecomunicații.

Concluzii

Arbitrajul comercial s-a consacrat în ultimii 5-10 ani ca o soluție potrivită pentru companiile românești și străine care vor să-și soluționeze litigiile într-un cadru eficient, specializat și confidențial. Receptivitatea instituțiilor de arbitraj din România la cele mai noi tendințe în materie de arbitraj comercial oferă încredere utilizatorilor de arbitraj că litigiile lor vor fi soluționate în condiții optime. În viitor, ne așteptăm la o deschidere și mai mare a profesioniștilor din România către această modalitate alternativă de soluționare a disputelor. La Sarbu Partners, ne concentrăm pe obținerea unor rezultate excepționale pentru fiecare client. Ne propunem să construim relații

durabile bazate pe încredere și eficiență, prin experiență și abordarea meticuloasă a fiecărui caz în parte.